

Toxické ukrajinské potraviny byl jen začátek – Evropská komise chce otevřít trh EU pro dovozy podobných „pochoutek“ z různých konců světa

 web.litterate.cz/toxicke-ukrajinske-potraviny-byl-jen-zacatek-evropska-komise-chce-otevrit-trh-eu-pro-dovozy-podobnych-pochoutek-z-ruznych-koncu-sveta

Martin Kunštek

22 ledna, 2024

Evropský parlament a Rada ministrů jednájí o několika obchodních dohodách, které mají umožnit obrovské zvýšení dovozu zemědělských komodit a potravin z jižní Ameriky a Afriky. Jejich kvalita a zdravotní nezávadnost může být ještě horší než u slavné toxiny zamořené ukrajinské mouky a kuřecího masa se salmonelou. Orgány celní správy, veterinárního a fytosanitárního dozoru přitom už dnes u dovážených potravin reálně nestíhají důkladnou kontrolu nezávadnosti zboží.

Po zahájení ruské Speciální vojenské operace v Doněcké lidové republice, Luhanské lidové republice a na Ukrajině udělala EU do té doby nevídaný krok. Na návrh Evropské komise Rada ministrů a Evropský parlament v roce 2022 schválili 2 nařízení, která umožnila neomezený dovoz zemědělských komodit a potravin z Ukrajiny na společný trh EU. Prvním z nich byly na dobu 1 roku zrušeny všechny cla a množstevní omezení agrárních dovozů. Druhým byly zemědělské produkty a potraviny vyráběné na Ukrajině de iure prohlášeny za rovnocenné produkci z Unie. Rovnocennost v právní řeči znamená, že se na ně pohlíží, jako by byly vyrobeny za stejných právních podmínek.

I když na Ukrajině platí zcela jiné zákony, které mimo jiné nezakazují používání GMO plodin a řady herbicidů a pesticidů, jejichž používání je v EU zakázáno mnoho let. U postřiků, které jsou v Unii povoleny, ale je limitováno jejich množství na hektar nebo koncentrace, ukrajinské právo často nestanoví žádná omezení jejich používání. V případech, kde ukrajinské předpisy limity stanoví, jsou často násobně vyšší, než

jaké musí dodržovat zemědělci v EU. Podobná situace je i v oblasti používání anabolických steroidů, růstového hormonu nebo antibiotik u hospodářských zvířat. První dvě jsou v EU zcela zakázány. Antibiotika je v Unii možné používat pouze k léčbě zvířat a nikoli jako „prevence“ infekcí vzniklých špatným zacházením se zvířaty. Na Ukrajině žádné z těchto omezení neplatí.

A tam, kde ukrajinské právo nějaká omezení zemědělcům ukládá, zákony stejně v praxi nikdo efektivně nevymáhá. Ukrajínští státní úředníci, včetně pracovníků inspekčních orgánů, dostávají často výplaty s více než ročním zpožděním, takže v praxi sebe a své rodiny živí z úplatků.

Nařízením o uznání rovnocennosti ukrajinské zemědělské produkce byly na dobu 1 roku zrušeny hygienické a fytosanitární kontroly na vnější hranici EU. Následovalo to, před čím při jednání Zemědělského výboru EP varovali zástupci zemědělských profesních sdružení. Trh členských států zaplavily dovozy ukrajinských zrnin a masných výrobků. Rakouské, maďarské, polské, rumunské a slovenské kontrolní orgány po několika měsících neomezených dovozů na trhu vystopovaly řadu závadných potravin. Mimo jiné mouku zamořenou toxiny vytvořenými v obilovinách plísněmi při jejich nesprávním skladování v ukrajinských silech, nadlimitními pozůstatky jedovatých látek používaných v postřicích nebo kuřecí maso zamořené salmonelou. Loni i česká Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI) zveřejnila zprávu o odhalení podobně závadných ukrajinských potravin na českém trhu.

Platnost obou nařízeních, které umožnily unijní trh zavalit závadnými ukrajinskými potravinami, byla loni prodloužena o rok a za několik týdnů se bude v Radě a v EP hlasovat o dalším prodloužení volného dovozu.

Kdo by si myslel, že jde o výjimku, je bohužel na omylu. I když volný obchod s Ukrajinou způsobil závažné problémy zemědělcům v EU, Komise během loňského roku podepsala jménem Unie obchodní dohody s Chile, Argentinou a nejnověji i s Keňou, které budou mít podobné dopady. Ve všech třech zemích je kvalita státní správy a míra zkorumpovanosti úředníků kontrolních orgánů podobná jako na Ukrajině. Ve všech třech případech neplatí pro zemědělské a potravinářské podnikání v těchto zemích ani náhodou stejně přísné podmínky jako v EU. V Chile kromě jiného zákon nezakazuje ani chemické kastrování kanců vepřů chovaných na maso. U nás jsou malí vepřáci zbavováni pohlavních žláz proto, aby maso nesmrdělo. V jižní Americe je např. legální podávat prasatům v krmivu látky, které blokují tvorbu samčího pohlavního hormonu testosteronu. Už několik dlouhodobých vědeckých studií prokázalo, že se tyto zvnějšku dodávané látky přenáší do masa a následně negativně působí na zdraví lidských spotřebitelů. V Argentině pro změnu není právními předpisy zakázáno dopovat hospodářská zvířata např. anaboliky.

V keňském zemědělství není zakázáno vůbec nic. Velké rozlohy zemědělské půdy v Keni ovládají nadnárodní korporace, které odsud do Evropy v zimě letecky posílají sezónní zeleninu jako hlávkový salát, papriku nebo rajčata. S manželkou jsme měli v Keni na dálku adoptované 2 chlapce z chudinských slumů. S pomocí relativně drobných měsíčních darů se nám podařilo jednomu z nich pomoci získat kompletní vzdělání od základní školy až po univerzitu. Druhých chlapec získal základní a střední vzdělání. Od lidí z organizace Humanistické centrum na rovinu, které adopce na dálku zprostředkovává, jsem slyšel hororové příběhy o vyhánění zemědělců z jejich půdy, kterou zkorumpovaná vláda za pár dolarů přenechala nadnárodním korporacím. A také o způsobech, jakým na půdě hospodaří, a jež připomínají chemickou válku US Army ve Vietnamu.

Některé hytlermarkety v rámci programu „sociální odpovědnosti“ prodávají květiny z Keni označené ochranou známkou Fair Trade, která má zaručovat, že produkce byla od místních farmářů vykoupena za slušnou cenu, jež jim umožňuje místo živoření normálně žít. Pokud obchodní dohoda EU – Keňa vstoupí v planost, bude po nich veta. Nadnárodní korporace získají odbyt pro obrovské množství potravin pěstovaných za podstatně méně přísných legislativních podmínek. Globální šmelina se zemědělskými produkty je takový kšeft, že si z hravě zaplatí pár keňských generálů, aby poslali vojáky květináře z půdy vyhnat nebo je i s rodinami postřílet. Nebylo by to v této zemi poprvé.

Bývalý prezident Agrární komory a ředitel zemědělsko–potravinářského holdingu Rabbit Trhový Štěpánov Zdeněk Jandejsek projezdil velkou část světa, aby viděl, jak zemědělství dělají v jiných zemích. Před časem mi vyprávěl, jak vzniká hovězí na argentinské steaky, které je za přemrštěné ceny podáváno v luxusních pražských restauracích.

V přístavu je bez jakékoli veterinární kontroly do speciálních jatečných lodí nahnáno velké stádo. Během plavby do Evropy jsou zvířata porážena a rozporcována. Lodě se většinou plaví pod vlajkou země jako Eritrea, v nichž je po mnohaletých občanských válkách státní správa zcela rozpadlá. Podle mezinárodního námořního práva platí na palubě lodi plující na volném moři právo země, pod jejíž vlajkou loď pluje. Porážení dobytka a zpracování masa tedy v takovém případě probíhá podle hygienických předpisů státu Eritrea. I když zákon této africké země ještě z doby před občanskou válkou nařizuje při zpracování masa přítomnost veterináře, na moři v mezinárodních vodách není nikdo, kdo by to zkontroloval. Lodi připlouvající s takovým nákladem potravin do Evropy sice většinou na palubě mají někoho, kdo o sobě tvrdí, že je veterinář. Jeho diplom z nějaké univerzity z jiné

země, kde léta zuří občanská válka – např. z Burkina Fasso, však není jak ověřit. Papírově je ale vše podle mezinárodního obchodního práva i předpisů EU.

Zdeněk Jandejsek mi vyprávěl i o odbavování zboží z těchto lodí v evropských přístavech. V Hamburku nebo Štětíně je každý den k vidění přistání několika plovoucích jatek nebo lodí, které mají v podpalubí slepičárnu i s malou porážkou a mrazírnou dohromady. Po zakotvení lodi na její palubu vstoupí celník, který z tisíců tun masa odebere malý vzorek. Po prohlédnutí a očichání do papírů vyplní, že zboží smyslovou kontrolou nevykazuje závady. Od toho okamžiku jsou potraviny překládány do stovek kamionů, které na ně u mola čekají. Ihned poté jsou volně rozváženy do hytlermarketů. Celníkem odebraný vzorek sice poté putuje do úřední laboratoře, vyhodnocení vzorku však trvá často i 2 týdny. Během té doby je už podstatná část dovozených potravin rozprodána konečným spotřebitelům a často i snědena.

Mezi západoevropskými a východoevropskými zeměmi je ale jeden podstatný rozdíl. Ekonomická věda jej označuje jako „netarifní překážky volného obchodu“. Německé a rakouské orgány dozoru nad potravinářským trhem při kontrolách v hytlermarketech požadují předložení osvědčení o laboratorní kontrole nezávadnosti. Aspoň toho jednoho vzorku z lodi. Jejich zákony to vyžadují. Vedoucí potravinářské prodejny v Rakousku si proto nedovolí pustit do chladícího pultu nebo mrazáku určeného k nabízení zboží zákazníkům dovozovou potravinu z lodní dodávky, pokud v obchodní dokumentaci, jejíž součástí jsou i celní doklady, není i výsledek laboratorního rozboru. Žádný ředitel rakouské nebo německé pobočky obchodního řetězce by si nedovolil požadovat po vedoucích tamních prodejen jiný postup. Za to na jih nebo západ od našich hranic hrozí mnoho let vězení.

U nás kontroloři SZPI tyto doklady od maloobchodních prodejců vyžadovat NESMÍ. Nemají k tomu zákonné zmocnění. Mohou si pouze odebrat vlastní vzorky a odeslat je do státní laboratoře k rozboru. Což rakouský a německý kontrolor samozřejmě může také. Výsledek však oba získají s dalším časovým odstupem. Podle řady každoročně opakovaných zkoumání legislativy prováděných výzkumníky Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD), je ČR spolu s pobaltskými zeměmi nejliberálnější ekonomikou v EU. Řada pop-ekonomů ještě dnes chválí polistopadové vlády za to, že na českém trhu je v EU nejméně překážek volnému obchodu (dovozům). Výsledkem této „vzorové“ liberální zahraničně i vnitrostátně obchodní politiky je devastace českého zemědělství. Více než polovina potravin prodaných na maloobchodním trhu je z dovozu. V důsledku nejvolnějších (nejliberálnějších) podmínek pro působení obchodních řetězců máme při čtvrtinových platech na našem trhu dražší potraviny než v Německu a Rakousku.

A zkuste hádat, kde končí většina potravin dovážených na společný trh Unie ze třetích zemí. Napovědět by Vám mohla série článků, který zveřejňují Parlamentní listy, jež se v poslední době soustavně věnují srovnávání cen i kvality zboží v hytlermarketech v ČR a v sousedních zemích. Zvláště zajímavý je článek popisující složení sortimentu v bavorských marketech. Většina potravin bavorských, něco z ostatních spolkových zemí, a ze zahraničí jen nejslavnější značky vín z Francie, nebo sýrů z Holandska. V hytlermarketech v ČR naopak snadno najdete zboží z celého světa, ale musíte si dát hodně práce, abyste našli české potraviny. Výjimkou je jen družstevní řetězec COOPů, které vznikly z bývalých Jednot.

Pro české zemědělce by ratifikace obchodních dohod s Keňou, Argentinou a Chile byla ekonomická pohroma. Pro české spotřebitele zase další nálož zatěžující játra a ledviny, které v těle plní funkci filtru a odlučovače jedovatých látek. Čeští zemědělci mají mnoho důvodů, aby

s traktory po vzoru německých kolegů vyjeli blokovat Strakovku a obě parlamentní komory a logistická centra hytlermarketů. Tyto obchodní dohody uzavřené Komisí, o nichž ale za ČR bude v Radě hlasovat ministr průmyslu a obchodu Josef Síkela (STAN) a v Evropském parlamentu 20 poslanců zvolených na území ČR před 4,5 lety, jsou samy o sobě dostatečným důvodem k tomu, aby je každý spotřebitel v protestu přišel podpořit.

Aby tento článek nebyl příliš dlouhý nechám si do dalšího dílu informace o tom, čím Evropská komise zdůvodňuje „nutnost“ sjednání těchto obchodních dohod. Při čtení v jednom dni by se řadě z Vás mohlo zdravotně přitížit.

Foto z demonstrace německých zemědělců.

Na plakátu zdviženém nakladačem traktoru je text: „Když je zemědělec mrtvý není žádný chleba“

